

Pregled in analiza hmeljarskih kmetij

Na podlagi terenskih raziskav in poznavanja terena so bile izbrane kmetije v Spodnji Savinjski dolini, ki sodijo v ožji krog najbolj primernih in za (eko)muzejski koncept prezentacije hmeljarske dejavnosti najbolj prepoznavnih hmeljarskih enot. Predlagane kmetije bodo najbolj učinkovito predstavljale hmeljarsko dejavnost tudi skozi različna časovna obdobja. Kmetije smo razvrstili v tri kategorije po privlačnosti in po tem, kaj in kako prezentirajo, predvsem pa, kako zmorejo svojo dejavnost predstaviti javnosti.

Kmetije po kategorijah privlačnosti in ohranjenosti hmeljarskih tehnologij so naslednje:

A.

- Zgornje Gorče 7, Marovt Franc (A)
- Topovlje 20, Marovt Vlado (A)
- Vsaj dve kmetiji v Vrbju (A)
- Vsaj ena kmetija v Arji vasi (A)
- Vsaj ena kmetija v Drešinji vasi (A)

B.

- Gomilsko 79, Rančigaj Anton (B)
- Gomilsko 67, Orožim Karl (B)
- Grajska vas 18, Drča Vinko (B)
- Grajska vas 29, Šlander Štefan, Zinka (B)
- Gotovlje 43, Bizjak Ivan, Rok (B)
- Gotovlje 46, Bosnar Jože (B)
- Zakl 8, Mahor Ivan (B)

---

³¹ izr. prof. dr. Vito Hazler, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.

C.

- Grajska vas 48, Sirše Tomaž (C)
- Rečica ob Paki 29 c, Podgoršek Alojz

Seveda seznam še ni popoln in ga bo potrebno v nadaljevanju projekta še kvalitativno dopolniti in kvantitativno razširiti (Hazler, 2006).

Delovanje potencialne hmeljarske kmetije

Na terenu Spodnjesavinjske regije, ki sodeluje pri ustanavljanju Ekomuzeja hmeljarstva in pivovarstva deluje cela vrsta velikih in malih hmeljarskih kmetij, ki jih lahko potencialno vključujemo v celovito ponudbo ekomuzeja. Cilji, značilnosti in načini njihovega delovanja bodo odvisni od siceršnjih zasnov Ekomuzeja kot integralnega projekta, vendar bodo posamezne točke lahko/morale razvijati svoje posebnosti in lastno identiteto pač v skladu z naravnimi danostmi, prostorskimi možnostmi s spretnostmi in veščinami, ki jih želijo deliti s potencialnimi obiskovalci in podobno. Prikaze tradicionalne hmeljske tehnologije pa si bo najbrž v ekomuzeju mogoče lažje ogledati na nekaterih izbranih lokacijah v okviru »hmeljarskih kmetij« v različnih krajih regije, novejšo tehnologijo pa tako na poskusnih hmeljskih nasadih IHP v neoposredni okolici stavbe ekomuzeja, kot tudi na hmeljarskih kmetijah.

Delovanje potencialne hmeljarske kmetije, ki bo sestavni del ponudbe Ekomuzeja hmeljarstva in pivovarstva, bo predvidoma potekalo po povsem normalnih vsakdanjih poteh, torej brez nepotrebnega elitizma, populizma in brez izrazitega varstvenega interpretiranja vseh njenih oblik in dejavnosti v vsakdanjem gospodarskem prizadevanju. Želimo predstavljati povsem vsakdanje kmetije današnjega časa, ki ji še vedno prav hmeljarstvo usmerja in določa delovni vsakdanjik, tako v povsem sodobnih tehnoloških okvirih kot v navezavi na tradicionalne oblike hmeljarstva. Dediščina se naj povsem »svobodno« prepleta s sodobnostjo in prav v tem prepletu se bodo razkrivale privlačnosti in posebnosti hmeljarstva, še posebej zanimive za sodobno turistično dejavnost Spodnje Savinjske doline. V tem smislu želimo obiskovalcem kmetije, kot dislocirane enote Ekomuzeja, ponuditi naslednje programske vsebine:

- velik del vsebin bo namenjen seznanjanju obiskovalcev z vsakdanjo in praznično kulinariko področja, kraja, kmetije,

- ohranjanje znanja in veščin s področja tehnologije hmeljarstva – povezanih tako s starejšimi ročnimi, kot tudi kasnejšimi strojnimi načini pridelave in obiranja hmelja,
- želja odločilno prispevati k širjenju raznovrstnosti ponudbe ekomuzeja, kot tudi ponudbe svojega kraja oziroma regije (Spodnja Savinjska dolina - SSD),
- nenehno seznanjanje z razvojnimi in strateškimi cilji Ekomuzeja, z njegovimi nalogami in sprotnim delovanjem – sodelovanje pri akcijah, prireditvah, delavnicah,
- povsem vsakdanje doživljanje utečenega gospodarskega življenja
- spremljanje del na kmetiji,
- (delovna) udeležba pri obdelavi hmeljarskega nasada ali spremljanje del,
- udeležbo obiskovalcev v hmeljarskem proizvodnem procesu in v vseh drugih dejavnostih na kmetiji (vzreja svinj, pitancev, konj, perutnine, kuncev in drugo)
- ogled hišne muzejske zbirke,
- ogled slik iz družinskega albuma,
- ogled animacijskega filma in drugih sodobnih tehnik za demonstracijo dediščine hmeljarstva,³²
- pogovori z družino,
- udeležba v pripravi tradicionalnih in sodobnih jedi in pijač na hmeljarski kmetiji in pokušina,
- udeležba v nakupu suhih mesnin in izdelkov iz hmelja (vzglavniki, domače pivo),
- udeležba in kreativno sodelovanje v pripravi in proizvodnji hmeljarskih spominkov ter predmetov za vsakdanjo rabo,
- ustvarjanje »atrakcij«, privlačnih atraktivnih vsebin, povezanih z domačim krajem in njihovo (družinsko in krajevno) zgodovino dediščino – ustvarjanje muzejske (družinske) zgodbe kmetije,
- zasnova različnih atrakcij in interaktivnih možnosti predvideva predvsem sodelovanje obiskovalcev pri vseh aktivnostih na kmetiji – po tradicionalni ali novejši – današnji tehnologiji,
- kmetije sicer te atrakcije iščejo na področju hmeljske tehnologije – sodobne in tradicionalne (ročne) toda skozi celo leto lahko tečejo tudi različne druge oblike »sodelovanja« obiskovalcev pri vsakdanjih delih na kmetiji, ki niso povezana s hmeljarstvom

---

³² Tu načrtujemo sodelovanje priznanih slovenskih historičnih animatorjev kot je npr. Miran Erič, mag. arheologije.

- tudi tu je celotno vsebino treba ubrati zabavno oziroma lahkotno – in hmeljarstvo prikazati na primeren, zabaven, ne pa na vulgaren način – ogled družinski albumov, družinskega arhiva ...
- tudi na kmetijah aktivirati vse čute – otip, okus, voh, sluh (in seveda vid): * * *
  - Poskusi sam, nauči se – na primer izrjavati hmeljevko z mačkom, kositi, sodelovati pri vseh kmečkih opravilih in tako dalje.
  - Naredi sam – vsebine sodelovanja na kmetiji zasnovati privlačno za otroke, najstnike in odrasle.
  - »Skuhajmo si pir« –
    - * po starih domačih receptih,
    - * nekatere večje hmeljarske kmetije se lahko odločijo tudi za ureditev domačih mikropivovaren, ki predstavljajo precejšno investicijo v vrednosti najmanj 20.000 evrov.

Poleg »vsakodnevnega« prikaza tehnologij kmečkega (in hmeljarskega) dela bo na kmetijah pomemben del »ekomuzejske komunikacije« tudi zasnova nekaterih stalnih »tradicionalnih« programov in dogodkov, povezanih z delovnim ali prazničnim koledarjem. Nekateri programi in dogodki na nekaterih kmetijah že tečejo oziroma se izvajajo – nekateri tudi tradicionalno. Vsekakor pa bo treba vsebine večine dogodkov in prireditev nujno prenoviti z več strokovnega (tudi etnološkega) pristopa in uvesti temeljite spremembe v scenarijih zasnov.

Možnosti:

- Različna kmečka dela skozi vse leto – priprava scenarijev skupaj s strokovnim osebjem Ekomuzeja
- Na šegah, povezanih z letnim prazničnim koledarjem, utemeljeni dogodki – pustovanja, praznovanje božiča in na primer velike noči na kmetiji in podobno
- Na drugih točkah in simbolih »spodnjiesavinjske identitete« – tudi različne šege, dogodki iz družinske in krajevne zgodovine
- Sodelovanje pri ekomuzejskih programih v muzeju in zunaj njega v posameznih občinah
  - Domača zdrava hrana
  - zeliščna linija,

- zasnova majhne trgovinice s prodajo domačih izdelkov kmetije in izdelkov iz programa Ekomuzeja
- linija začimb,
- linija kozmetike iz zelišč, mila, mazila,
- morebitna ponudba lastnega piva ...
- hmeljev čaj,
- pivski paket – za kuhanje piva doma,
- pivski recepti,

Vsaka kmetija lahko zasnuje tudi poseben prostor za animacijo obiskovalcev – na primer zunanje igrišče za otroke in poligon za rekreacijo odraslih, ali zasnuje animacijo v že obstoječih prostorih, kjer vzpodbudi »igre« in interaktivno sodelovanje otrok in odraslih:

- na vsebinah povezanih s hmeljem,
- na vsebinah povezanih z drugimi simboli Spodnjesavinjske identitete

Slogan »turizem smo ljudje« je slaboumen in v ničemer ne drži. Tak slogan je preprosto preveč poenostavljen in premalo obvezujoč. Zato se z njim nikakor ne moremo strinjati. Pomembna je kakovost naših storitev in ponudbe: šele takrat bomo lahko sodelovali v dejavnosti in bomo opaženi dejansko kot ustvarjalni ljudje. Če nas bodo gostje opazili »kot ljudi« le na ležalniku na vrtu pred hišo, s podočnjaki po prekrokani noči, v skrbi le za naš preljubi ego, potem, ja potem bodo odšli drugam .